

Asia: VN/6791/2026

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Nykytila ja sen arviointi

Nykytila on hallituksen esityksessä Eduskunnalle hahmotettu Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) roolia nykytilanteessa oikein.

2. Tavoitteet

Kittilän kunta, Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalueen osalta jakaa näkemyksen, että työvoimapalvelujärjestelmän sujuva toiminta edellyttää yhteistä ymmärrystä toimivallasta, vastuista ja operatiivisista rooleista. Tässä yhteydessä viitattuun TEMin selvitykseen ja siinä esiin tulleisiin tehtäväjaon epäselvyyttä, tehtävien päällekkäisyyttä ja osin epätarkoituksenmukaisuutta ovat erityisesti tuoneet esiin suurimmat työllisyysalueet, joilla on itsellään riittävästi resursseja huolehtimaan jatkossa niistä tehtävistä, joita KEHA-keskus on nyt tuottanut kaikille työllisyysalueilla maksutta valtion keskitettynä palveluna.

Se, että valtio tuottaa kuntien työllisyysalueille niiden tarvitsemia tukipalveluita ei poista eikä vähennä sitä, että kokonaisvastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä on ja pitää olla kuntien työllisyyspalveluilla. Se, mitä tavoitteiden osalta jäädään lausumatta ääneen on, että lakkauttamalla nyt esitettävällä tavalla työllisyysalueiden tukitoimintoja valtio säästää rahaa irtisanomalla henkilöstöään sekä siirtää kustannuksia kuntien itsensä hoidettavaksi.

3. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Olkeudellisen tuen neuvonnan lakkauttaminen kohdentuu erityisesti työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin (380/2023), työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettuun lakiin (381/2023), työttömyysturvalakiin, yleistukilakiin ja kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin

(681/2023).

On totta, että kuntien vastatessa julkisista työvoimapalveluista, ne vastaavat aina myös laintulkinnasta eivätkä voi mennä saadun oikeudellisen tuen neuvojen taakse. Näinhän tilanne on ollut tähänkin asti myös valtiollisena toimintana. Viranomainen on aina itse vastannut laintulkinnasta ja sen perusteella tekemistään ratkaisuista, hallintopäätöksistä jne. Vastaava tilannehan on nykyiselläänkin, kun kunnat käyttävät mm. Kuntaliiton tuottamia lakien tulkintaan liittyviä lainopillisia neuvontapalveluita. Kunta on aina se, joka viime kädessä vastaa lain soveltamisesta viranomaisena sekä ylipäänsä toimintansa lainmukaisuudesta. Olennaista tässäkin on kustannusten siirtäminen valtiolta kuntien itsensä hoidettavaksi.

Toinen lakkautettava kokonaisuus on työvoimaviranomaisille suunnatun osaamisen kehittämisen tehtävän esittäminen lakkautettavaksi,

pois lukien kotoutumislaisissa säädetty tehtävä tukea kotoutumisen edistämisen toimijoiden osaamisen kehittämistä. Vaikka tämäkin tehtävä on toki kuntien työvoimaviranomaisten oma tehtävä ja vastuu henkilönsä osalta, on olennaisinta se, että valtio peräytyy TE2024 uudistukseen liittyvistä keskeisistä lupauksistaan - tehtävien siirron kustannusneutraalius sekä valtion ottama vastuu tietyistä tehtävistä kaikille työllisyysalueille yhdenvertaisesti.

Valtakunnallisen asiakas- ja neuvontapalveluiden osalta vaikutus ei ole kokonaisuutena suuri. Haastavinta tässä suhteessa on se, että kyseinen palvelu on vastannut KEHA-keskuksen työttömyysturvan vastuualueen tekemien työvoimapoliittisten lausuntojen osalta asiakkaiden kyselyihin ja antanut neuvontaa osaltaan. Tämän osalta asiakkaille voi entisestään hämärtyä se, mikä mahdollisuus työllisyysalueella on vaikuttaa ns. vaativampien työttömyysturva-asioiden lausuntojen sisältöön tai ylipäänsä antamiseen.

Samalla tavalla monialaisen palvelun tuen lakkaamisen ja nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus ONNIn osalta kustannukset siirtyvät valtiolta kunnille. Sinänsä näiden kahden jälkimmäisen tehtävän osalta vaikutukset sinänsä ovat työllisyysalueille arvioitavissa vähäisiksi. Samaan vähäisen vaikutuksen kategoriaan on arvioitavissa kansainvälisen rekrytoinnin tehtävien uudelleenjärjestelyt.

Joka tapauksessa nyt esitetyt muutokset sisältävät riskin kansalaisten eriarvoistumisesta lain edessä erilaisten alueellisten tulkintavariaatioiden lisääntyessä.

Hallituksen esityksessä esitetään väite, että esityksellä ei ole vaikutusta kuntien talouteen ei täysin pidä paikkaansa. Edellä kuvattu tehtävien siirtäminen kuntien työllisyysalueiden itse hoidettavaksi lisää kustannuksia työllisyysalueilla ja siten sillä on ainakin epäsuora vaikutus myös kuntien talouteen.

4. Muut toteuttamisvaihtoehdot

KEHA-keskuksen osalta erityisesti työvoimaviranomaisille suunnatun osaamisen kehittämisen tehtävää ei tule lakkauttaa. Henkilöstön osaamisen kehittäminen, ylläpitäminen ja perehdyttäminen heikentää erityisesti pienempien työllisyysalueiden toimintaedellytyksiä pitkällä tähtäimellä. Tämä edellyttäisi sitä, että valtio luopuisi tältä osin säästösuunnitelmassaan kustannusten siirtämisestä kuntien vastuulle.

a. Laki elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Työvoimaviranomaisille suunnatut osaamisen kehittämisen palvelut tulee säilyttää pykälässä.

b. Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 17 ja 18 §:n kumoamisesta

Ei lausuttavaa.

c. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Ei lausuttavaa.

6. Lakia alemman asteinen sääntely

Ei lausuttavaa.

7. Voimaantulo

Ei lausuttavaa.

8. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Hallituksen esityksessä esiin tuotu väite siitä, että esityksen myötä KEHA-keskuksesta lakkautettavia tehtäviä koskevat säännökset poistettaisiin

lainsäädännöstä, eikä kyseisten tehtävien vastuita siirretä muille viranomaisille, vaan niiden toimeenpanoon liittyvä lakisääteinen vastuu poistuu kokonaisuudessaan. Lakkautettavat tehtävät ovat nykytilassa päällekkäisiä työvoimaviranomaisten jo nyt toimeenpanemien tehtävien kanssa, minkä lisäksi lakkautettaviin tehtäviin kuuluva toimeenpano on jo nyt työvoimapalveluista annetun lain mukaan työvoimaviranomaisten vastuulla.

Vastuulla ne toki ovat olleet jo 1.1.2025 alkaen, mutta päällekkäisiä neuvonta- ja koulutuspalvelut eivät ole olleet ja erityisesti niiden poistuminen luo tarpeen hankkia ne maksullisena toimintana pitkälti kuntakentän sisältä.

9. Muuta

-

Kittilän kunta - Kittilän kunta, kunnanhallitus